

Komisja Europejska

Informacje prasowe sieci Eurydice

Kluczowe dane o edukacji w Europie 2005 Wydanie 6

Europejskie systemy edukacji – analiza i porównanie

Najważniejsze trendy w edukacji europejskiej:

- Wzrost liczby dzieci korzystających z różnych form edukacji przedszkolnej
- Wzrost liczby studentów w szkołach wyższych
- Stopniowy wzrost liczby absolwentów kierunków ścisłych i technicznych
- Coraz powszechniej stosowane procedury oceny jakości kształcenia
- Zbliżone formy organizacji i zarządzania systemami edukacji w „starej piętnastce” oraz w nowych państwach członkowskich Unii Europejskiej
- Stopniowe zmniejszanie się różnic między szkołami europejskimi w dostępie do sprzętu komputerowego i Internetu

Szóste wydanie publikacji Komisji Europejskiej zatytułowanej „Kluczowe dane o edukacji w Europie” zostało przygotowane w ramach współpracy sieci EURYDICE (działającej w ramach Akcji 6 Programu Socrates) i Eurostatu. Dane prezentowane w publikacji pochodzą z 30 krajów (25 krajów członkowskich Unii Europejskiej, 3 krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EFTA/EEA) oraz Rumunii i Bułgarii). Dane statystyczne dostarczył Eurostat (rok odniesienia 2001 lub 2002), natomiast pozostałe wykorzystane w publikacji dane pochodzą z badań własnych sieci EURYDICE (rok odniesienia 2002/03) oraz z badań empirycznych PISA (OECD), rok odniesienia 2002/03 i PIRLS (IEA), rok odniesienia 2000/01.

W publikacji zaprezentowano 153 wskaźniki w sześciu rozdziałach opisujących poszczególne dziedziny edukacji, z uwzględnieniem kontekstu demograficznego i kontekstu zatrudnienia, organizacji kształcenia, udziału poszczególnych grup wiekowych w edukacji, zasobów finansowych i kadry dydaktycznej, procesów edukacyjnych oraz absolwentów i typów kwalifikacji. Każde zagadnienie jest omawiane nie tylko poprzez analizę danych statystycznych, ale także poprzez prezentację metod zarządzania i realizacji zadań edukacyjnych. Dane pochodzące z międzynarodowych badań PISA i PIRLS pozwalają na pogłębioną analizę niektórych zagadnień.

Publikacja została opracowana przez Europejskie Biuro EURYDICE i sfinansowana przez Komisję Europejską, Dyрекcję Generalną ds. Edukacji i Kultury.

Szkolnictwo wyższe – gwałtowny wzrost liczby studentów

W Europie studiuje około 16 milionów młodych ludzi i liczba ta wzrasta z każdym rokiem akademickim. W latach 1998-2002 liczba studentów w 25 krajach Unii Europejskiej wzrastała o 2% rocznie, pomimo zmniejszania się liczby młodych ludzi w wieku 20-29 lat. Wzrost liczby studentów prowadzi do konieczności zwiększenia nakładów finansowych na szkolnictwo wyższe. Odsetek produktu krajowego brutto przeznaczony na finansowanie szkolnictwa wyższego jest przeciętnie niższy niż w przypadku szkolnictwa podstawowego czy średniego, ale **koszt kształcenia jednego studenta jest co najmniej dwukrotnie wyższy niż koszt kształcenia dziecka w szkole podstawowej.**

Kraje europejskie pozwalające na wolny nabór do uczelni wyższych są już w mniejszości (patrz mapa). W niektórych krajach świadectwo ukończenia szkoły na poziomie ponadgimnazjalnym jest wystarczającym warunkiem do uzyskania wstępu na wyższą uczelnię, w większości jednak stosuje się **różne procedury selekcji w celu ograniczenia naboru studentów.**

Edukacja i Kultura

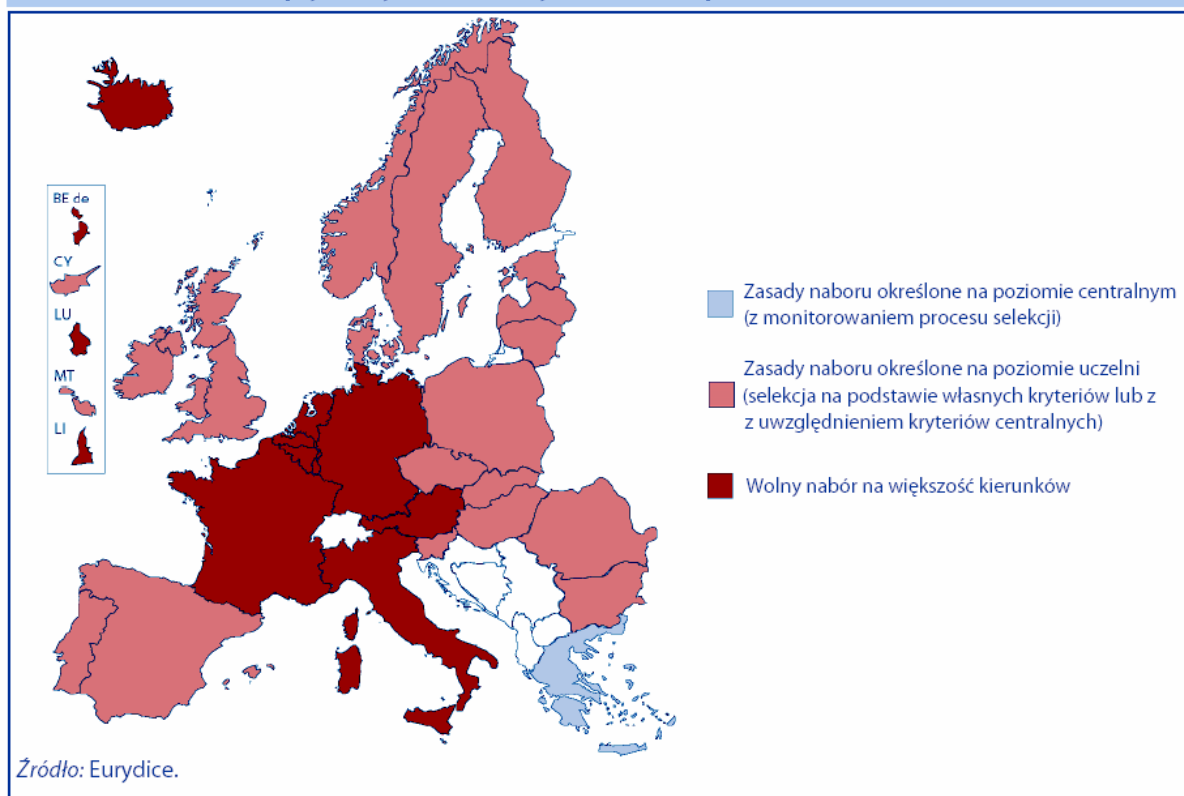

eurostat

EURYDICE

Wstęp na większość kierunków studiów w uczelniach państwowych i prywatnych, dotowanych z budżetu państwa, 2002/03

Niewielki, ale stały wzrost liczby absolwentów kierunków ścisłych i technicznych

Niemal we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej ponad 25% absolwentów, którzy ukończyli studia w roku 2002 otrzymało dyplomy w dziedzinie „ nauk społecznych, zarządzania i prawa”, co stanowi najwyższy odsetek spośród wszystkich kwalifikacji na poziomie szkolnictwa wyższego w Europie. Dziedzina „ nauki ścisłe, matematyka i informatyka” plasuje się na końcu rankingu i w niemal wszystkich krajach dotyczy jej jedynie 15% uzyskanych kwalifikacji. Jednakże w dłuższym okresie, tj. w latach 1998-2002, odnotowano pewien wzrost liczby absolwentów uzyskujących kwalifikacje w dziedzinach nauk ścisłych i technicznych. **Wzrost ten wynosił około 10% w grupie 20-29-latków na tysiąc mieszkańców, a w niektórych krajach sięgnął nawet 50%.**

Natomiast obowiązkowemu kształceniu w dziedzinie nauk ścisłych na poziomie szkoły średniej poświęcona jest znacząca część programów szkolnych. W krajach, w których obowiązująca liczba godzin jest podana w legislacji dla każdego przedmiotu, nauczanie przedmiotów ścisłych stanowi ponad 20% łącznego czasu kształcenia.

Autonomia szkoły i rola dyrektora – od planowania rozkładów zajęć po zarządzanie zasobami ludzkimi i materialnymi

Z wyjątkiem kilku krajów (Grecja, Cypr i Luksemburg), w których autonomia szkoły jest we wszystkich dziedzinach bardzo ograniczona, szkoły mają daleko posuniętą swobodę w planowaniu rozkładu zajęć, dzieleniu uczniów na klasy/grupy oraz w doborze podręczników i metod nauczania.

Wyraźne różnice pomiędzy krajami w zakresie autonomii szkół są obserwowane w dziedzinie zarządzania zasobami ludzkimi. **Szkoły rzadko decydują o wymiarze pensum dydaktycznego czy o zatrudnieniu dyrektora.** Kraje, w których szkoły mają największą autonomię w tej dziedzinie to: Belgia (Wspólnota Flamandzka), Holandia, Szwecja i Anglia. Natomiast stopień zaangażowania szkoły w zarządzanie środkami finansowymi zależy od tego, czy środki te są przeznaczone na działania bieżące czy na inwestycje. **Bieżące wydatki są administrowane, przynajmniej częściowo, na miejscu, w szkole. Natomiast decyzje dotyczące wydatków inwestycyjnych są podejmowane na wyższym szczeblu. W większości krajów szkoły mają prawo pozyskiwać dodatkowe fundusze na swoją działalność.** Wykorzystanie środków zebranych od sponsorów jest również kontrolowane i ograniczane przepisami, a szkoły nie mają prawa wynagradzać nauczycieli z tych funduszy.

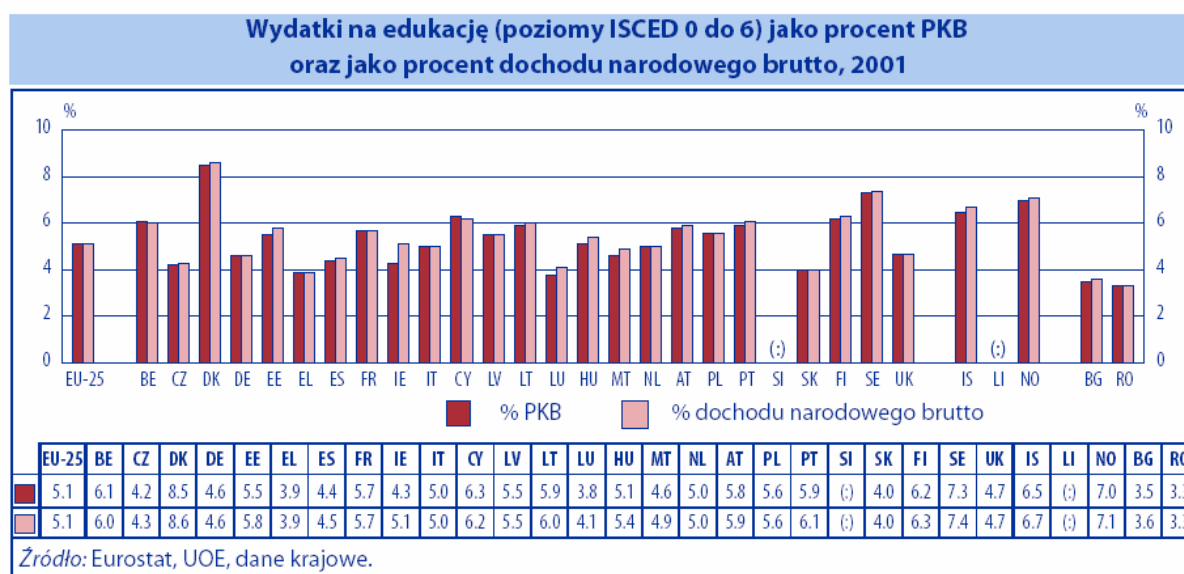
Wzrost wymagań wobec dyrektorów szkół dotyczący ukończenia specjalistycznych szkoleń wiąże się z rozszerzającym się zakresem ich obowiązków. Program szkoleń dla dyrektorów szkół we wszystkich krajach obejmuje zagadnienia związane z monitorowaniem procesu nauczania, administracją oraz zarządzaniem zasobami ludzkimi i materialnymi. Natomiast kształcenie w zakresie umiejętności koniecznych do prowadzenia wewnętrznej oceny pracy szkoły nie zostało na razie (poza nielicznymi wyjątkami) włączone do obowiązkowych programów szkolenia dyrektorów.

Jakość systemu edukacji mierzona poprzez ocenę pracy szkół i wyniki uczniów w sprawdzianach zewnętrznych

Zapewnianie jakości w edukacji stanowi ważny aspekt zarządzania systemem edukacji i kontrola jakości może przybierać różne formy, takie jak monitorowanie całego systemu, wewnętrzna i zewnętrzna ocena pracy szkoły oraz ocena poszczególnych nauczycieli. Bardzo niewiele krajów koncentruje się wyłącznie na ocenie pracy nauczycieli. Natomiast **wewnętrzna i zewnętrzna ocena pracy szkoły jest przeprowadzana w większości szkół europejskich**. Procedury wewnętrznej i zewnętrznej oceny pracy szkoły są zresztą wzajemnie powiązane. Także standaryzacja oceny zewnętrznej jest coraz częściej stosowana. W roku szkolnym 2002/03 **ponad 10 krajów europejskich stosowało ogólnokrajowe listy kryteriów w procedurze zewnętrznej oceny pracy szkoły**. Wyniki ewaluacji są publikowane tylko w Republice Czeskiej, Holandii, Portugalii, Szwecji, Islandii oraz w Zjednoczonym Królestwie, i to od niedawna. Monitorowanie systemu edukacji jako całości obejmuje porównanie takich danych, jak wyniki zewnętrznych sprawdzianów i egzaminów oraz raportów z zewnętrznej oceny pracy szkół. W ostatnich latach wzrosła liczba krajów, które wprowadziły sprawdziany zewnętrzne ukierunkowane na monitorowanie systemu edukacji. Sprawdzenia te są zwykle przeprowadzane na kilku etapach systemu edukacji i podlegają im wszyscy uczniowie (lub ich starannie dobrane próby).

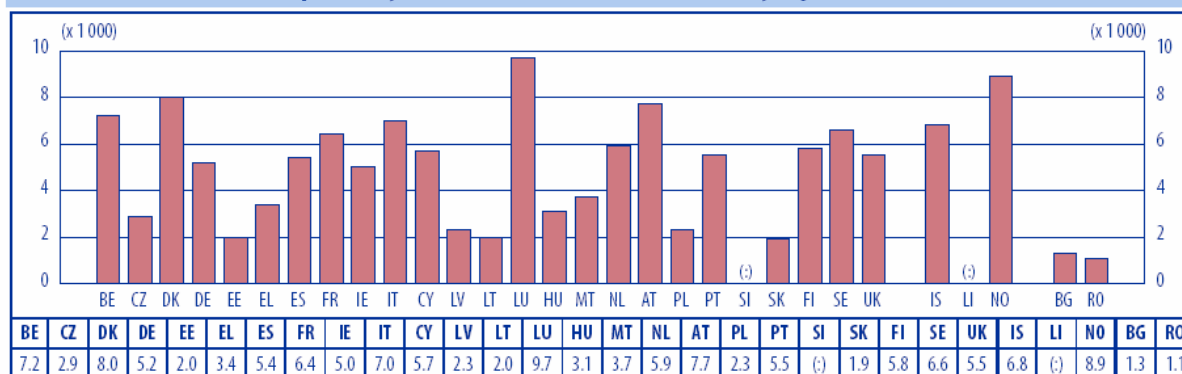
Organizacja i zarządzanie systemami edukacji w „starej piętnastce” oraz w nowych państwach członkowskich Unii Europejskiej są bardzo podobne

Wyraźne różnice pomiędzy nowymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej i pozostałą piętnastką można dostrzec jedynie w poziomie wydatków ponoszonych na edukację i w proporcjach absolwentów kończących szkoły na poziomie ponadgimnazjalnym. Jeśli porównamy, jaki odsetek produktu krajowego brutto poszczególne kraje przeznaczają na edukację, to stwierdzimy, że są one zbliżone.

Natomiast wydatki na jednego ucznia/ studenta są wyraźnie niższe w 10 nowych krajach członkowskich.

**Roczne wydatki na jednego ucznia/studenta w publicznym sektorze edukacji
(poziomy ISCED 0 do 6), w PPS EUR*, w tysiącach, 2001**

Źródło: Eurostat, UOE, dane krajowe.

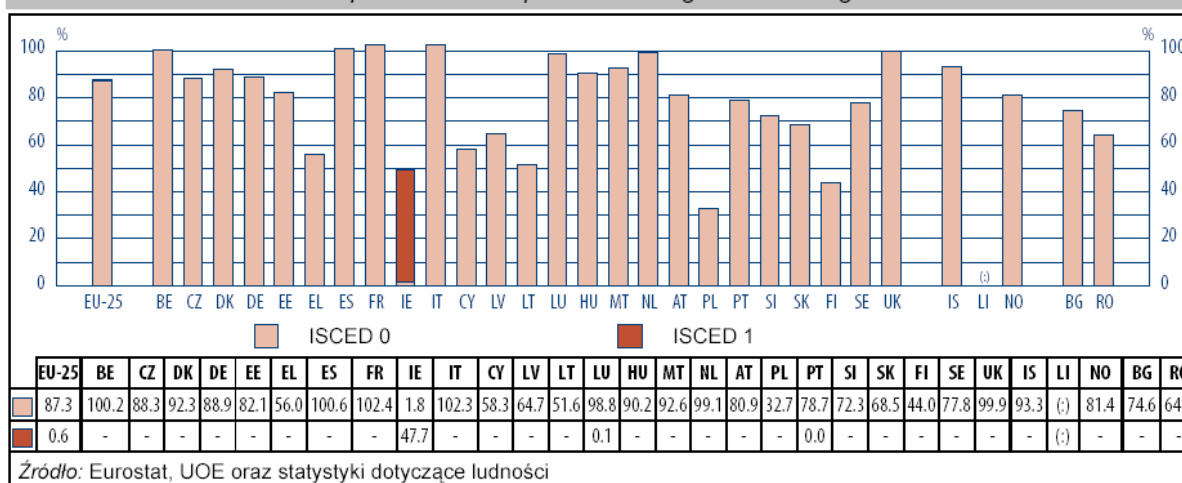
* PPS EUR - standardowa, przeciętna dla całej grupy badanych krajów, umowna jednostka siły nabywczej.

Kraje te mają również wyraźnie wyższy odsetek młodzieży (także wyższy odsetek kobiet) kończących różne typy szkół ponadgimnazjalnych. I chociaż nie wszystkie uzyskane w ten sposób kwalifikacje dają wstęp na wyższe uczelnie (dotyczy to niektórych typów szkół zawodowych), to właśnie w nowych krajach członkowskich notuje się najwyższy wzrost liczby studentów.

Wzrost liczby dzieci korzystających z edukacji przedszkolnej – w zgodzie z europejskimi standardami jakości w edukacji

Coraz więcej dzieci europejskich uczęszcza do placówek typu przedszkolnego, także tych zlokalizowanych w szkołach. W roku 2002 **ponad 60% czterolatków uczęszczało do różnego typu placówek przedszkolnych w niemal wszystkich krajach UE**. W Irlandii czterolatki są już uczniami szkoły podstawowej. Często różnica między szkołą a instytucją innego typu (przedszkolem, placówką opiekuńczą) przestaje być wyraźna. **Nauczyciele zatrudnieni w placówkach przedszkolnych powinni mieć ukończone przynajmniej 3-letnie studia wyższe. Cele edukacyjne są w tych instytucjach jasno określone**, a większość krajów przygotowała zalecenia dotyczące stosowania metod nauczania odpowiednich dla tak małych dzieci. W większości krajów nauczyciele mają zapewnione wsparcie w realizacji programu dydaktycznego, a umiejętności, które dzieci powinny nabyć przed rozpoczęciem nauki w szkole podstawowej, są jasno zdefiniowane.

Udział 4-latków w edukacji przedszkolnej i szkolnej (poziomy ISCED 0 i 1), 2001/02
opracowano na podstawie "Figure C5" i "Figure C6"

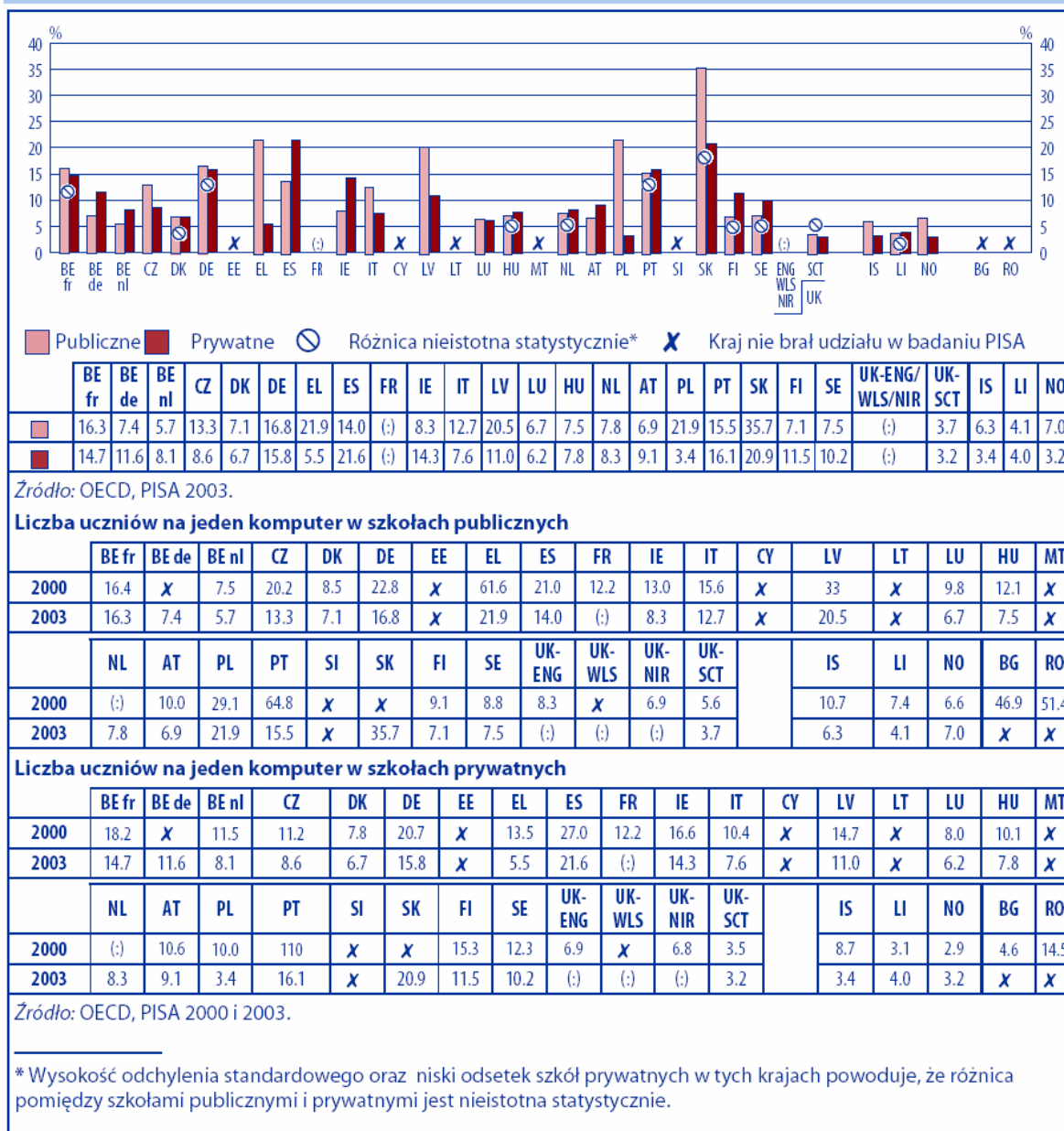

Źródło: Eurostat, UOE oraz statystyki dotyczące ludności

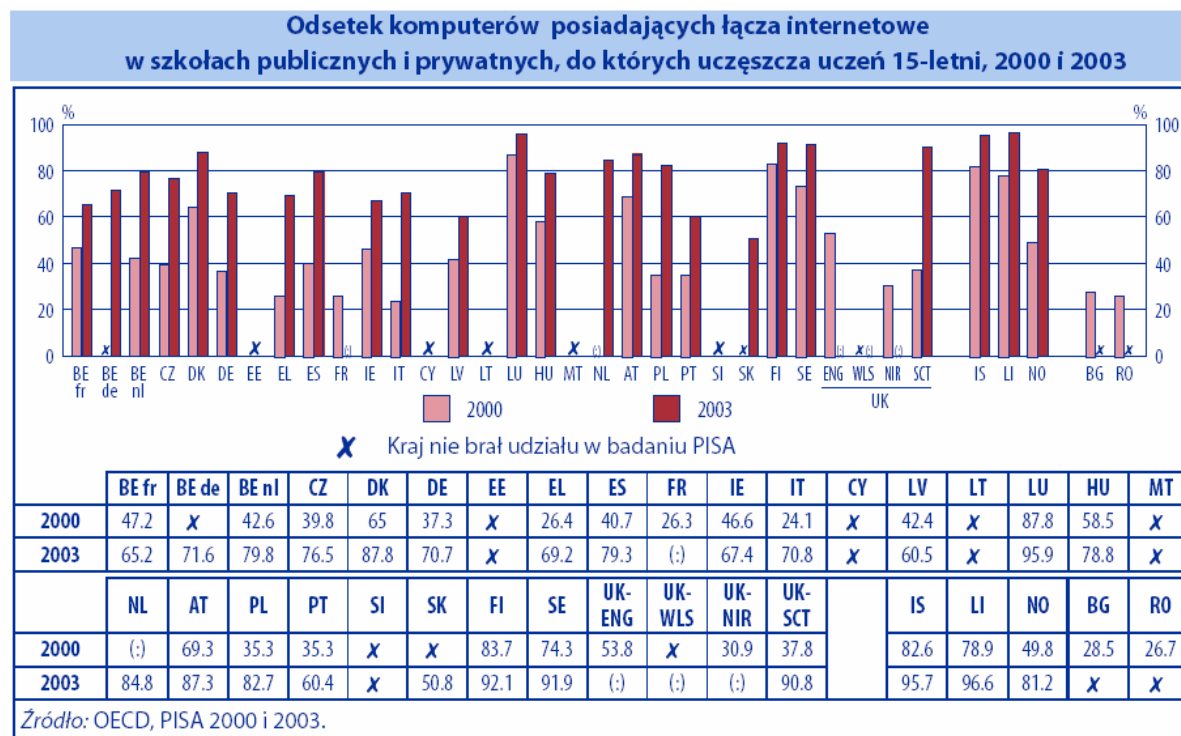
Wyposażenie szkół - nadal zróżnicowane, także pod względem dostępu do Internetu

Mimo że szkoły rozbudowują swoje pracownie komputerowe i instalują nowe łącza internetowe, różnice pomiędzy poszczególnymi krajami nadal pozostają bardzo duże. W większości krajów na jeden komputer przypada mniej niż 10 uczniów w wieku 15 lat. W pozostałych wskaźnik ten wynosi ponad 20. Porównanie danych z roku 2003 do tych z roku 2000 pozwala stwierdzić, że kraje, które trzy lata wcześniej miały relatywnie niski poziom komputeryzacji szkół (Grecja, Łotwa, Polska i Portugalia) w roku 2003 osiągnęły poziom 20 uczniów na jeden komputer, a Portugalia - nawet 15.

Liczba uczniów na jeden komputer w szkołach publicznych i prywatnych, do których uczęszcza uczeń 15-letni, 2002/03

W latach 2000 – 2003 we wszystkich krajach nastąpił wyraźny wzrost liczby komputerów szkolnych posiadających łącza internetowe. W krajach skandynawskich oraz w Luksemburgu prawie wszystkie komputery szkolne były podłączone do Internetu, ale w kilku krajach mniej niż 2/3 komputerów miało takie łącza.

Informacje o publikacji:

Tytuł: **Key Data on Education in Europe 2005 (Kluczowe dane o edukacji w Europie 2005), wydanie 6**

Data publikacji: **lipiec 2005**

Publikacja jest dostępna w językach angielskim i francuskim na stronach internetowych Eurydice:

http://www.eurydice.org/Doc_intermediaires/indicators/en/frameset_key_data.html

Wersja niemiecka dostępna od października 2005 roku.

Wersja drukowana jest dostępna na zamówienie (cena 30 EUR) w:

ARS POLONA SA

Ul. Obrońców 25

03-933 Warszawa

Tel. (48) 22 509 86 00

Faks (48) 22 509 86 20

e-mail: arspolona@arspolona.com.pl

<http://www.arspolona.com.pl>

Szczegółowe informacje dotyczące publikacji Eurydice:

Krajowe Biuro Eurydice

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Ul. Mokotowska 43

00-551 Warszawa

Tel. 622 -37-12 w. 107, 108, 406

e-mail: eurydice@socrates.org.pl

EURYDICE, sieć informacji o edukacji w Europie, istnieje od 1980 roku, a od 1995 roku jest częścią programu Socrates. Sieć składa się z biur krajowych utworzonych przez ministerstwa edukacji poszczególnych krajów i z biura europejskiego utworzonego przez Komisję Europejską (Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury). EURYDICE, pracując dla twórców polityki edukacyjnej i świata edukacji, przygotowuje i publikuje opisowe analizy systemów edukacji, studia porównawcze na tematy będące przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej i wskaźniki dotyczące różnych poziomów edukacji.